

Görümsiziň ogly bolsa näme ederkä? / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Söhbetdeşlik

написано kitapcy | 22 января, 2025

Görümsiziň ogly bolsa näme ederkä? / satiriki hekaýa
GÖRÜMSİZİN OGLY BOLSA NÄME EDERKÄ?

Bankdan jaý çykýar, bankdan bina çykýar, pul-peşgeş çykýar, syýahat çykýar, ömürboýy geljek girdejidir aýlyk çykýar, hemme zat çykýar. Çykmaýan zat barmy näme şu banklardan? Bir ýerden yüz lira tapyp, şobada-da banka tarap ylgap, tapanja puluň amanat kassa ýatyrybilseň bolany. Hamana, bijäň bişow çykyp, nesibäňden hiç zat çykmandyram diýeli. Ýitirýän zadyň barmy näme? Pulyň şo bir pul, üstesine göterimi-de ýöräp dur.

Men welin uzak ýyllaň dowamynda şol yüz lirajygy jemläp haýsam bolsa bir banka goýup bilmedim. Dişimi gyzyp çydayan, pulumy tygşytlap zordan segsen edýän, togsan edýän, ýaňy ýuze tegelemeli bolýaram welin, gözagyry ýaly bolup bir ýerden bir zat çykýar duruberýär. Şeýdibem ýele sowrulyp gidýär halt-halt edip gazananja puljagazlarym. Hamala şu pul diýilýän peläket «biz şu adamyň kisesinde jemlenmäliň-le, onuň hiç haçan yüz lira ýüzi düşmesin» diýip ant içen ýaly. Puluň ant içeni çyny bolsa, meniňem ant içenim cynym. Eýtdim-beýtdim ahyrsoňy tegelek yüz lira jemledim. Birden ýene bir zat çykyp sowmaly bolaýmasyn diýen gorky bilen dessine pulumy banka goýjakdym welin, şol gün men barýançam banklaryň iş wagty gutardy. Şeýle bir gözüm gorkupdyr welin, göwnüme elimdäki pullar simap ýaly paýrap gidäýjek ýaly bolup dur. Görümsiziň ogly bolanda näme edipdir, bilýäñizmi? Menem häzir edil şo hili ýagdaýda. Boş paňlap näme edeýin-aý?! Dogrusyny dogry aýtmaly.

Puljagazlarymy ýassygymyň aşağında bukop uka gitdim. Ýatyp hiç mazam bolmady. Zordan yüz lirany jemläbilemsoň, öz ýanymdan bolsady ekyän. Tutanyérılıligiň elinden sypan zat ýok. Adam bir iş etmegi netine düwse, hökman şol işi eder dynar. «Aý, men az gazanýan», «Aý, ynha, ýasaýyış gymmat», «Aý, güzeranyň dolamak

kynlaşdy» we şuña meñzeş zeýrençleriň hemmesi bahana. Serediň, ynha, men ýüz lirany nädip jemledim. Diýmek, eger men islesem, iki ýüzem, baş ýüzem jemläp bilerin, hatda müñem, on müñem jemlese bolar... Soň men bolsady deňzinde gulaçlap başladym: Müň on müňe, on müň yüz müňe, yüz müň milliona öwrülyär. Hatar-hatar nollary yzly-yzyna tirkeýän, gjäniň garaňkylygynda olary sagdan çepe üçe bölüp okaýan. Ýüz million, bir milliard, on milliard, yüz milliard... Hawa, hawa, tutanýerliligiň elinden sypän zat barmy näme? Öňler gazetlerde millionaireler hakda ýazarlardy. Indi şeýle bir millionaireler döredi welin, millionlar ownuk shaýy pul ýaly bolup galdy. Men ilki millionaire bolýan, soňra milliarder bolýan. Has soňra trillioner... Häzire çenli ýer ýüzünde trillioner dünýä indimikä? Ýok!.. Ynha, men trillionerem boldum. Millionerdir milliarder bolmagy meniň kakamam oňarar. Trillioner bolmakda iş bar.. Eý-ho-oo! Trillion how, trillion! Aý, garaz, hiç pikirimi jemläp bilmedim. Barmagym bilen boş howada «1» ýazýan, soň ýene 1-iň yzynda nollary goýuşdyrýan. Bir nol, iki nol, üç nol, baş nol, on nol, on bir... on iki, ylaýyk on iki sany nol... Ýone biriň ýada ikiň yzynda bolsa näme?! Aşagy nol, elimi ýorganyň aşagyndan çykaryp barmagym bilen garaňkylyga ýene bir tegelek nol çyzýan. Jemi üç ýüz trillion. Nollar mahabat şöhlesi ýaly garaňkylykda asylgy dur. Käbiri gaýyp ýere düşýär. Ýaramazlaryny alyp ýerinde goýuşdyrýan, ýene düşýär, menem ýene öñki ýerinde goýýan. «Puly gazanmakdan ony elde saklamak kyn» diýip ýone ýere aýtmandyrlar. Hakykatdanam şeýle eken. Nollary hiç elde saklap bilmedim. Bilýard şarlary ýaly bir eýlæk gaçýalar, bir beýlæk gaçýarlar. Nätselerem indi elimden gaçyp gitjek ýerleri ýok, bay bolmagy ymykly netime düwdüm dämi, bolany. Ýatan ýerimden dikeliп çilim otlandym. Keýpihonlyk bilen nollaryma seredýän. Tüweleme, hemmesi tos togalak. Edil ýone pisse ýalyja bolup gözüni dokundyrıp dur. Bu nollar owadan aýal-gyzlaryň dodagyna, sagrysyna, buduna, gerdenine, biline, göwsüne meñzeýär. Baý-bow, baý bolmagyň hezillikdigin-aý!

Daň atdy. Derhal elimi ýassygyň aşagyna sokup ýüz lirajygymy aldym-da, banka tarap ýelk ýasadym. Heniz banklar beýle-de

dursun, dükanlaram açylman eken. Bankyň agzynda garaşyp durun. Edil şol wagtam bir tanşym gabat geldi. Ol gele-gelmäše:

- Näme edýäň-ow? – diýip sorady. – Näme bolýa saňa?
- Ýok, hiç zadam bolanok.
- Onda näme gözleriň gyzaryp, ýüzüň-gözüň halparypdyr-la?
- Aý, hiç, düýn agşam dynç alyp bilmedim... Birneme işim çykda, ýatman işlemeli boldy.

Banka pul goýýanymy göräýmesin diýip, men ony gepe güýmän boldum. Ahyrynam bankyň iş wagty başlandy. Çekinip diýen ýaly gapydan girdim. Älpehus, bu ýeriň ullakan, owadan ýerdigin-aý! Güller, wazalar, üzümiň suwy ýaly aýal-gyzlar, bezemen geýnen erkekler... Faýede uly-uly lýustralar. Özüme patyşanyň kösgüne girendirin öýtdüm. İçerde ýigrimi töweregi işgär bar eken. Barsynyň yüz-gözüdir eşigi ýalpyldap dur. Eliňi degren ýeriň gymmat bahaly mebeller. Kalbyma howsala aralaşdy. Diýmek, şu görüp oturan adamlarymyň hemmesi meniň beren pulumyň girdejisi bilen eklenmeli, hä?! Bu giden bina, bu gymmatbahaly emlákler, hasaplaýy maşynkalar meniň daban azabymy siñdirip gazanan puljagazlarymyň hasabyna ýöremelimi? Ýok, ýok, bular ýaly zat bolup bilmez! Men-ä pul bermeli, bu äteňenäletlerem hözirini görmeli.

– Näme hyzmat, agam? Aýdyp oturyň!

Bäý-bä, bu bank işgärlерiniň mylakatlydygyny diýsene! Bular ýaly sypaýyçylygyň öñünde yzyma öwrülip gaýtmajagym belli. Puljagazlarymy elinje sanap berdim. Güler yüzli bank işgäri iki minuda ýetirmän işimi bitirdi. Üstesine ol maňa gapjyk bilen ýandepderçe hem sowgat berdi.

Şol gün iş ýerimde işdeşlerim:

- Sen näme iliň soňunda uklap ýörsüň! – diýip, ýerli-ýerden iñirdediler.

Hiç birine gulak asmadym. Günortan bir işdeşim:

- Ýör, naharhana gidip garbak-gurbak edeli! – diýse-de, men:
- Garnym dok, gitjek däl – diýip gitmän oturdym.

«İşden artmaz, dışden artar» diýleni. Agşamlyk bir bulka bilen çagyteyi edindim. Geçen agşamam oňly ukymy almanson ilkiagşamdan düşege geçdim. Kellämi ýassyga goýup-goýmanka nollar hatar-hatar bolup, gözümiň öñünde jyrt atmaga başlady.

Men düýn agşam galan ýerimden hasaby dowam etdirdim. Boş howada ýalkym saçyp duran dolmuş kebelek deýin bir nol uçup geldi-de, yüzüň yzyna gondy. Ylaýyk müň boldy... on müň, yüz müň, million... Nollar, nollar, nollar... Barmagymy oýnadyp nol çyzýan we ony ýerinde oturdýan. Soñ olara:

– Hatara düzlüň! – diýyän. – Men başly-baratlygy halamok. Durmuşda tertipli bolmak gerek. Her nol öz ýerine tarap, marş!..

Nollar gorkudan ýaňa titräp ýerlerine geçýär. Özumi serkerde kimin duýup, nollaryma görkezme berýän:

– Hatara duruň! – Nollar hatara düzülýär. – Ýöräp başlaň!.. Marş. Ras, ras, ras!.. Bir, iki, üç, dört, müň, yüz müň, million!

Nollara on minutlyk arakesme berýän. Olar: «Sag bol!» diýip hor bilen gygyrýarlar. Nollara tälim berip daňymy atyrdym. Szülip-sallanyp öýden çykdym. Aýaklarym öz-özünden banka tarap ädildi. Göýä, meniň göwnüme bolmasa bank bataýjak ýaly bolup durdy. Banky meniň goýan pulum bilen bile syryp-süpürip äkitseler näderin?!

Şol gün bir döwüm çörekdir bir bölek peýnir bilen garnymy gözedim. Uky diýeniň gabaklarymdan asylyp, meni alyp barýardı. Irgözinden ýatdyn. Gözümi ýumsamam, açsamam bolanok. Gijäniň içinde nollar depämde tats oýnaýardylar.

Bankdan biri çykyp «Bäş ýyllyk kireýne ýasaýys jaýy bar, özem howa tölegi bilen kireýne berýän. Özüm arzan tölegliräk ýerde oturýan» diýip gygyrdy. Aklyma «Men bu öye yüz ýigrimi lira töläp ýasaýan? Nä gara görgim? Ertir ir bilen derhal arzanrak ýere göçmek gerek. Gyra-bujak raýonlarda ýigrimi liralyk hem ottag tapsa bolar-la. Aýda yüz lira özüme galar, onam banka goýaryn. Ýylada müň iki yüz lira toplaryn. On ýylada on iki müň, yüz ýylada yüz ýigrimi müň... Ynha, saňa howadan gapylan pul! Bisowut bolmagyň näme hajaty bar?

Ertesi daň atan badyna ýene bankyň öňünden geçdim. Tanyşlarym meniň bilen indi öñki ýaly tirkeşmän, öye gelmän başladylar. Tirkeşmän geçsinler, gelmeseler gelmesinler. Men indi olara çay-suw hödür etmekden halas boldum. Bu hasam gowy! Halaşýan gyzym til kakdy. Men oňa:

– Bu gün gelme! – diýdim.

Ýogsam bolmasa men onuň bilen toý tutmakçydy. Indi bu pikirimden dändim. Banka pul goýanymdan bări onuň yüzünü göresim gelenok. Öýlenmek isripçiligiň gözbaşy. Gabaklarymdan çeküw daşy asylan ýaly ukym tutýardy. Stoluň üstünde kellämi goýup, ýaňy bir uklamakçy bolamda, nollar ansamlyň tansçy gyzlary ýaly göz öňümde seteran düzüldi. Wah, uklamak meň elimde bolsa bolmaýamy! Uky derman içmegi ýatdan çykarandyr öýtmäň. İşdeşlerimiň birinde bar eken, ol meniň bolup durşuma dözmän bir gerdejigini berdi. Içdim. Içigara galmyş, uky dermanam täsir etmedi. Şol gije şeýle bir baýadym, şeýle bir baýadym welin, aýdar-diýer ýaly bolmady... Soňra bir salym batyp göresim gelse näme? Toplanja milliardlarym elinden uçdy gitdi. Batan millionerleriň däbine eýerip, tasdan öz janyma kast edýärdim. Hernä bankda goýan yüz liram ýadyma düşdi-de, janyma kast etmekden el çekdim. Täzeden baýadym. Şeýle bir baýadym welin, ynanmarsyñz, ýer yüzündäki pullaryň barsyny özüm topladym, hiç kime kör köpük pul galmady. Žurnalistler meniň bilen söhbetdeşlik gurajak bolup gyzyl el boldular.

– Nädip baýadyñz? Nädip üstünlik gazandyñz? Dogrusyny aýdyp beräýseñiz?

– Zähmet çekmek bilen!..

Kör köpük pulsız durmuşyň bir çetinden girdim. Onda-munda çykyş etdim, söz sözledim. Soň pakyr-pukaralara hemaýat etmäge başladym. Hakyny iýen adamlarymyň çagalaryna baýramçylykda sowgatlyk jorap paýladym. Näsag işçilere günde bir wagtyna mugtuna nahar paýladýaryn. Elinden ýerlerini gaňryp alan daýhanlaryma garyşlap ýer paýlap beren bolýan. Garaz etmedik ýagşylygym ýok. Hemmeler meni «Nähili ynsanperwer adam!» diýip dilinden düşürenoklar. Bu gjämem adamlara ýagşylyk etmek bilen geçirdim. Açlykdan, ukusyzlykdan ýaňa zordan aýak üzerinde saklanýardym. Göni banka gitdim. Gapjygymy bank işgäriniň öňüne atyp:

– Alsana bări meniň yüz liramy? – diýip gygyrdym.

– Hemmesini aljak bolýaňyzmy?

– Hemmesini, hemmesini! – diýip gygyrdym. – Boldy, besdir! Halaşýan gyzymdan, tanyş-bilşimden, saglygymdan, bagtymdan

jyda düşdüm. Hudaý tutsun! Haý, men bu puluň içine ss.... Gaharym ýetjek derejesine ýetensoň, özüme erk edip bilmän agzyma gelenini sögünip başladym. Bankyň tutuş şahsy düzümi daşyma üýşüp meni köşesdirmäge çalyşdy.

– Bereli agam, bereli. Hany, özüňi dürsesene.

Pulumy yzyna aldym. Jübimde-de segsen lira bardy. Çykyşyma naharhana tarap ylgadym. Bişip duran näme nahar bolsa, hemmesinden alyşdyryp, şol ýerdenem gös-göni iň gymmatbahaly otele jyrdym. Üç gije-gündizläp sarsman ýatypdyryn. Oh-ho-howw, hezil dünýä bar eken-ow, biz bilmändiris muny! Pulumyň barsyny sowdum. Baýlaryň çekýän ezýetini göz öňüne getirýän-de, öz günüme şükür edýän. Görgüliler ukusyzlykdan, açlykdan, batma gorkusyndan, ogry-jümri howpundan ýaňa niçiksi ahwallary başdan geçirýändirler. Muňa iň gowy men düşünýän. Ýasasyn zügürtlik!*

Terjime eden: Has TÜRMEN.

---

* Zügürt – pulsuz, sowalgaszı gezip ýören pakyr-pukara adam. Bu söz irki türkmen klassyklarynda duş gelýär. Mysal: «*Zügürt bolup pikirleneniňden uýuz (gijilewükli -H.T.) bolup gaşananyň ýegdir*». (Atalar sözi).

«*Garajaoglan zügürt düşübän gezer,
Gören aşyklaryň bagryny ezer*».

(Garajaoglan).

«*Özi baý aşygy tapsa bir güzel,
Zügürdi sówdaya salmasy bardyr*»

(Göwheri). Satırkı hekaýalar